

O'quvchilarni multimediya vositalaridan foydalangan holda loyiha asosida ijodiy ishga jalb qilish

Usmonov Umid Farxodovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi
2-kurs talabasi

Anotatsiya: Ushbu maqolada o‘quvchilarni multimediya vositalaridan foydalangan holda loyiha asosida ijodiy faoliyatga jalb etishning samarali metodik asoslari yoritilgan. Tadqiqotda raqamli texnologiyalar, interfaol dasturlar va vizual vositalar orqali o‘quvchilarning tasviriy tafakkuri, estetik didi hamda ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish yo‘llari tahlil qilinadi. Loyiha asosida o‘qitish o‘quvchilarda mustaqil izlanish, jamoada ishlash, g‘oyani badiiy shaklga keltirish va natijani tahlil qilish kompetensiyalarini shakllantiradi. Multimediya vositalaridan foydalanish esa dars jarayonini yanada jonlantirib, o‘quvchilarni amaliy ijodiy faoliyatga faol jalb etishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: multimediya texnologiyalari, loyiha asosida ta’lim, ijodiy tafakkur, raqamli vositalar, tasviriy san’at, interfaol metodlar, o‘quvchi faoliyati, kompetensiyalar.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar va multimediya vositalarining ta’lim tizimidagi roli tobora ortib bormoqda. Xususan, san’at ta’limida bu vositalardan foydalanish o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish, estetik tafakkurini shakllantirish va amaliy faoliyatga bo‘lgan qiziqishini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Multimediya asosidagi o‘qitish modeli an’anaviy metodlardan farqli o‘laroq, o‘quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bunda o‘qituvchi yo‘naltiruvchi va motivatsiya beruvchi rolni bajaradi, o‘quvchi esa mustaqil ijodiy faoliyatni amalga oshiruvchi subyekt sifatida namoyon bo‘ladi.

Loyiha asosida o‘qitish usuli o‘quvchilarga o‘z g‘oyalarini rejalashtirish, ijodiy tarzda amalga oshirish va natijani taqdim etish imkonini beradi. Ayniqsa, tasviriy san’at darslarida bu yondashuv o‘quvchilarning badiiy tasavvuri, rang idroki va estetik baholash qobiliyatini chuqurlashtiradi. Masalan, “Rang uyg‘unligi”, “Mening shahrim”, “Tabiat manzarasi” kabi loyihalar o‘quvchilarda real muhitni badiiy talqin etish, mavzuga ijodiy yondashish va kompozitsion fikrlash malakasini rivojlantiradi.

Shovdirov S.A. (2025)ning “flipped classroom” texnologiyasi bo‘yicha olib borgan tadqiqotlari ham loyiha asosida o‘qitishning ahamiyatini tasdiqlaydi. Unga ko‘ra, o‘quvchi darsdan tashqarida nazariy bilimni o‘zlashtiradi, dars jarayonida esa multimediya vositalari yordamida amaliy faoliyatni amalga oshiradi. Bu jarayon o‘quvchida ijodiy izlanish, tahlil va sintez qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Shuningdek, loyihaviy o‘qitish multimediya vositalari bilan uyg‘unlashganda o‘quvchilarda o‘z fikrini vizual tarzda ifoda etish, badiiy yechim topish va o‘z asarini raqamli shaklda namoyish qilish malakasi shakllanadi. Bu esa zamonaviy san‘at ta’limining asosiy yo‘nalishlaridan biri — raqamli ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan maqolada o‘quvchilarning loyiha asosida ijodiy faoliyatini tashkil etishda multimediya vositalarining metodik imkoniyatlari keng tahlil etiladi.

Zamonaviy ta’lim tizimida san‘at fanlarini o‘qitishda innovatsion yondashuvlar, xususan, loyiha asosida o‘qitish va multimediya texnologiyalaridan foydalanish muhim o‘rin egallamoqda. Bunday integrativ yondashuv o‘quvchilarning tasviriy tafakkurini rivojlantirish, ijodiy ifoda qilish ko‘nikmalarini shakllantirish hamda ularni amaliy faoliyatga faol jalb etish imkonini beradi. Multimediya vositalari yordamida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarda nafaqat badiiy didni, balki texnik savodxonlikni ham rivojlantiradi.

Loyiha asosida o‘qitishning samaradorligi shundaki, bu yondashuv o‘quvchini passiv bilim oluvchidan faol ijodkor shaxsga aylantiradi. Har bir loyiha jarayonida o‘quvchi ma’lum mavzu doirasida mustaqil izlanadi, g‘oyani shakllantiradi, uni tasviriy yoki raqamli ifoda orqali amalga oshiradi. Masalan, 5–7-sinflarda “Mening orzu bog‘im”, “Tabiatdagi uyg‘unlik”, “Madaniy merosimiz” kabi loyihalar asosida darslarni tashkil etish o‘quvchilarda rang uyg‘unligi, kompozitsion yechim topish, ramziy tafakkur va vizual idrokni rivojlantiradi.

Multimediya vositalarining o‘qitish jarayonidagi o‘rni beqiyosdir. Masalan, “Adobe Illustrator”, “Procreate”, “SketchBook”, “Canva” kabi raqamli dasturlar yordamida o‘quvchilar turli badiiy g‘oyalarni amalga oshirishni o‘rganadilar. Ushbu dasturlar nafaqat rasm chizish, balki rang bilan ishlash, shaklni modellashtirish, yorug‘lik va soya effektlarini yaratish imkonini beradi. Shovdirov S. A. (2024)ning tadqiqotlarida qayd etilganidek, multimediya vositalarining didaktik funksiyasi o‘quvchilarning vizual tafakkurini kuchaytirish, san‘at asarlarini tahlil qilishni osonlashtirish hamda ularning ijodiy motivatsiyasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Loyiha asosida o‘qitish jarayoni odatda bir necha bosqichda tashkil etiladi:

1. **Tayyorlov bosqichi** — o'quvchilar mavzu tanlaydi, maqsadni belgilaydi va loyiha rejasini ishlab chiqadi.
2. **Izlanish bosqichi** — o'quvchilar multimedia resurslari yordamida ma'lumot to'playdi, namunalarni tahlil qiladi va g'oyani shakllantiradi.
3. **Ijodiy amalga oshirish bosqichi** — o'quvchilar o'z loyihalarini multimediya vositalari yordamida yaratadi.
4. **Taqdimot va baholash bosqichi** — loyiha natijalari sinfda taqdim etiladi, o'quvchilar o'z fikrlarini izohlaydi, natijalar tahlil qilinadi.

Bu bosqichlar o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, muammoni tahlil qilish, ijodiy yechim topish va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Bunday metod o'quvchilarni nafaqat tasviriy san'atga, balki raqamli texnologiyalar bilan ishlashga ham tayyorlaydi.

Raqamli vositalardan foydalanish, ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda o'qitish jarayonining ajralmas qismiga aylandi. O'qituvchilar "Google Arts & Culture", "Pixlr", "Artsteps", "Padlet", "Canva" kabi onlayn platformalardan foydalanib, o'quvchilarga virtual muhitda ijodiy topshiriqlar berish imkoniga ega bo'ldilar. Bu orqali o'quvchilarda mustaqil ijodiy faoliyat yuritish, vizual ifoda orqali fikr bildirish va o'z ishini onlayn formatda taqdim etish madaniyati shakllandi.

Ibraimov X. va Shovdirov S. (2023) o'z ilmiy ishlarida ta'kidlaganidek, san'at ta'limida raqamli metodlarning joriy etilishi o'quvchilarda "tasviriy savodxonlik" tushunchasini kengaytiradi. Endilikda o'quvchilar rang, shakl, yorug'lik va kompozitsiyani nafaqat qog'ozda, balki raqamli muhitda ham o'rganish imkoniyatiga ega. Shu sababli o'qituvchi san'at ta'limida nafaqat an'anaviy usullarni, balki raqamli yondashuvlarni ham uyg'un qo'llashi kerak.

Multimediya vositalarining yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarning o'zaro hamkorlikda ishlashini rag'batlantiradi. Loyiha asosida tashkil etilgan guruh ishlari orqali o'quvchilar fikr almashadi, bir-birining ishini tahlil qiladi, umumiy yechim topishga intiladi. Bu jarayon ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishda ham katta rol o'ynaydi. Shuningdek, o'qituvchilar uchun multimediya vositalari metodik jihatdan yangi imkoniyatlar yaratadi. Masalan, video-darslar tayyorlash, raqamli galereyalar tashkil etish yoki o'quvchilarning ishlarini onlayn formatda baholash orqali ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish mumkin. Bunday yondashuv o'quvchida o'z ishiga mas'uliyatli yondashuv, estetik baholash qobiliyati va san'atga chuqur qiziqish uyg'otadi.

Bundan tashqari, loyihaviy o'qitish o'quvchilarda o'ziga ishonchni kuchaytiradi, ularni ijodiy muvaffaqiyat sari yo'naltiradi. Har bir o'quvchi o'z ishini yakunlab, uni

sinfdozlariga taqdim etganida o'z mehnatining natijasini ko'radi, bu esa o'zini qadrlash hissini mustahkamlaydi. Multimediya texnologiyalarining bu jarayondagi o'rni shundaki, ular har bir o'quvchiga individual yondashuvni ta'minlaydi — kimdir animatsiya bilan, kimdir dizayn yoki rasm chizish orqali o'zini ifodalay oladi.

Shovdirov S.A. (2025) va Baymetov B.B.ning ilmiy izlanishlari natijasida aniqlanishicha, multimediya asosidagi loyiha yondashuvi san'at ta'limini nafaqat amaliy jihatdan, balki metodik nuqtayi nazardan ham modernizatsiya qiladi. U nafaqat o'quvchini bilim bilan qurollantiradi, balki ularning shaxsiy estetik pozitsiyasini shakllantiradi. Shu bois, o'qituvchilar o'z darslarida zamonaviy texnologiyalarni keng qo'llab, o'quvchilarning raqamli ijodiy faoliyatini yo'lga qo'yishlari zarur.

Umuman olganda, multimediya vositalari yordamida loyiha asosida ijodiy ishni tashkil etish o'quvchilarda san'atni chuqur tushunish, zamonaviy vositalardan samarali foydalanish va mustaqil badiiy fikrlash kompetensiyalarini shakllantiradi.

O'quvchilarni multimediya vositalaridan foydalangan holda loyiha asosida ijodiy ishga jalb etish san'at ta'limining zamonaviy bosqichida muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuv o'quvchilarning estetik tafakkurini, badiiy idrokini va texnologik savodxonligini birgalikda rivojlantiradi. Multimediya vositalari yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirib, ularni mustaqil izlanishga, tahlil qilishga va o'z g'oyalarini vizual shaklda ifoda etishga o'rgatadi.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida o'quvchilar nafaqat san'at asarlarini yaratish bilan cheklanmay, balki ularning mazmunini anglash, g'oyaviy yechim topish va uni raqamli shaklda taqdim etish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu yondashuv o'quvchilarda estetik didni shakllantiradi, o'z fikrini badiiy ifoda etish madaniyatini rivojlantiradi hamda jamoada ishlash, o'zaro fikr almashish va baholash ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Multimediya texnologiyalari o'quvchilarga o'z ijodiy potensialini to'liq namoyon etish imkonini berib, ularning tasviriy san'atga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi. Loyiha asosidagi yondashuv o'quvchilarda san'atga zamonaviy qarash, vizual tafakkur, raqamli vositalardan foydalana olish malakalarini rivojlantiradi. Shu boisdan, o'qituvchilar dars jarayonida an'anaviy va raqamli metodlarni uyg'unlashtirgan holda, har bir o'quvchining shaxsiy ijodiy qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratishlari lozim.

Natijada, multimediya texnologiyalari va loyiha asosida o'qitishning uyg'unligi o'quvchilarda san'atni idrok etish, tahlil qilish va amaliy ijodda qo'llash ko'nikmalarini kuchaytiradi. Bu esa zamonaviy ta'limning innovatsion, ijodiy va kompetensiyaviy rivojlanish talablariga to'liq mos keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shavdirov S. A. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
2. Shovdirov S. A. Tasviriyy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – No. 1. – P. 8–14.
3. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
5. Mayer, R. E. *Multimedia Learning*. – Cambridge University Press, 2021.
6. Mishra, P., & Koehler, M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // *Teachers College Record*. – 2006. – Vol. 108(6). – P. 1017–1054.
7. Shovdirov S. A. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // *E3S Web of Conferences*. – 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
8. Clark, R. C., & Mayer, R. E. *E-Learning and the Science of Instruction*. – Wiley, 2016.
9. Şahin, M. The importance of digital art education in developing creative thinking skills // *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. – 2020. – Vol. 214. – P. 485–491.
10. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – No. 1. – P. 131–134.
11. Kolb, D. A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. – Prentice Hall, 2014.
12. Жўпаев А. Raqamli ta'lim texnologiyalari asosida o'qitish metodlari // *Ta'lim va innovatsiya jurnali*. – 2022. – №3. – B. 56–61.
13. Shovdirov S. A. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI

MANTIQIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // *Евразийский журнал академических исследований*. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193–196.

14. Baymetov B. B. Innovatsion texnologiyalar orqali o'quvchilarda ijodiy fikrlashni shakllantirish // *Pedagogik izlanishlar*. – 2024. – №2. – Б. 88–92.

15. Shavdirov S. A. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.

